

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ધ સેક્રેટરી, લ્યુસી સિક્વેરા ટ્રસ્ટ અને અન્ય

વિ.

કૈલાશ રમેશ ટંડેલ અને અન્ય

એપ્રિલ ૦૮, ૨૦૧૯

[ઉદય ઉમેશ લલિત અને ઈન્દિરા બેનર્જી, ન્યાયમૂર્તિઓ]

સેવા કાયદો – સમાપ્તિ – સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક અપીલકર્તા દ્વારા ચલાવવામાં આવતી શાળામાં આસિસ્ટન્ટ ટીચર તરીકે કરવામાં આવી – શાળામાં કિશોર વયની વિદ્યાર્થિનીઓ સાથેના તેમના વાંધાજનક વર્તન બદલ સામાવાળા નં. ૧ ને ચેતવણી જારી કરવામાં આવી – કન્વીનર, અપીલકર્તાના નોમિની, સામાવાળા નં. ૧ ના નોમિની અને સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષક ધરાવતી તપાસ સમિતિની રચના કરવામાં આવી – સામાવાળા નં. ૧ ને સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યા – શાળા ટ્રિબ્યુનલ, મુંબઈ પ્રદેશ, મુંબઈએ સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને અંશતઃ મંજૂર કરી, નવેસરથી વિચારણા માટે મામલો પરત મોકલ્યો અને તપાસ હાથ ધરવાના હેતુ માટે કાલ્પનિક રીતે

સામાવાળા નં.૧ ને નોકરીમાં ફરીથી રાખવાનો નિર્દેશ આપ્યો – અપીલકર્તા દ્વારા પડકારવામાં આવ્યું – ફગાવી દીધું – અપીલ પર, ઠરાવ્યું: સામાવાળા નં.૧ શાળામાં કિશોર વયની વિદ્યાર્થીનીઓ સાથે વાંધાજનક વર્તન માટે દોષિત હોવાના અહેવાલ મુજબ બે એફ.આઈ.આર. દાખલ કરવામાં આવી હતી – બંને એફ.આઈ.આર. માં ચાર્જશીટ ફાઈલ કરવામાં આવી છે – પ્રથમ દર્શનીય રીતે, એફ.આઈ.આર. માં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો પોલીસ તપાસમાં ટકી શકે તેવા જણાયા હતા અને સામાવાળા નં.૧ હાલમાં સદર ગુનાઓ આચરવા બદલ આરોપી છે – અહેવાલમાં કન્વીનરનો નિષ્કર્ષ કે આરોપો સંવેદનશીલ હતા અને કેસમાં કડક કાર્યવાહીની જરૂર હતી, તે બિલકુલ સાચો હતો – સામાવાળા નં.૧ ના નોમિની અને સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષકના અહેવાલો માત્ર સંવેદનશીલતાનો સંપૂર્ણ અભાવ દર્શાવતા નથી પરંતુ તેઓ બિનજરૂરી રીતે એ પ્રશ્નમાં ફસાઈ ગયા હતા કે શું તેમના તરફથી કોઈ કાર્યવાહી અદાલતના તિરસ્કાર (પડતર ફોજદારી કાર્યવાહી) સમાન હશે કે નહીં – ખાતાકીય કાર્યવાહી અને ફોજદારી અદાલતમાંની કાર્યવાહી સંપૂર્ણપણે અલગ છે – સામાવાળા નં.૧ સામે કરવામાં આવેલા આક્ષેપો એવા સ્તરના હતા કે ખાતાકીય મોરચે તાત્કાલિક કાર્યવાહી હાથ ધરવાની જરૂર હતી અને આવી કાર્યવાહી તેના મૂળ સ્વભાવથી સંપૂર્ણપણે સ્વતંત્ર હોવી જોઈએ – કોઈ ફોજદારી કેસ પડતર છે કે નહીં તેનો તપાસ સમિતિ સમક્ષ પડતર મુદ્દા પર કોઈ પ્રભાવ પડશે નહીં – મેનેજમેન્ટ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલો અભિગમ નિષ્પક્ષ અને પારદર્શક હતો – ટ્રિબ્યુનલ અને હાઈકોર્ટનો નિર્ણય, રદ કરવામાં આવે છે – અપીલકર્તા દ્વારા પસાર કરાયેલ સમાપ્તિનો

આદેશ, માન્ય રાખવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠેરવેલ કે: ૧.૧ સામાવાળા નં.૧ શાળામાં કિશોર વયની વિદ્યાર્થીનીઓ સાથે વાંધાજનક વર્તન માટે દોષિત હોવાના અહેવાલ મુજબ બે એફ.આઈ.આર. દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ બંને એફ.આઈ.આર. માં તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને ચાર્જશીટ ફાઇલ કરવામાં આવી છે. આમ, પ્રથમ દર્શનીય રીતે, એફ.આઈ.આર. માં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો પોલીસ તપાસમાં ટકી શકે તેવા જણાયા હતા અને સામાવાળા નં.૧ હાલમાં સદર ગુનાઓ આચરવા બદલ આરોપી છે. સી.આર. નં.૨૪/૨૦૧૪ ધરાવતી એફ.આઈ.આર. મુજબ સામાવાળા નં.૧ ની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને લગભગ સાત દિવસ સુધી કસ્ટડીમાં રહ્યા હતા. હાલની તપાસ દરમિયાન ૧૨ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી જેમાંથી પાંચ સાક્ષીઓ શાળામાં અભ્યાસ કરતી છોકરીઓ હતી. આમ માત્ર બે વિદ્યાર્થીનીઓ જ ન હતી, જેની ફરિયાદ મુજબ સામાવાળા નં.૧ સામે ગુનો નોંધવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ અન્ય વિદ્યાર્થીઓ પણ હતા. કેટલાક માતા-પિતા પણ સામાવાળા નં.૧ સામે આક્ષેપ લગાવવાની હદે ગયા હતા. અહેવાલમાં કન્વીનરનો નિષ્કર્ષ કે આરોપો સંવેદનશીલ હતા અને કેસમાં કડક કાર્યવાહીની જરૂર હતી, તે બિલકુલ સાચો હતો. બીજી બાજુ, સામાવાળા નં.૧ ના નોમિની અને સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષકના અહેવાલો માત્ર સંવેદનશીલતાનો સંપૂર્ણ અભાવ દર્શાવતા નથી પરંતુ તેઓ બિનજરૂરી રીતે એ પ્રશ્નમાં ફસાઈ ગયા હતા કે શું તેમના તરફથી કોઈ કાર્યવાહી અદાલતના તિરસ્કાર સમાન હશે કે નહીં.

ખાતાકીય કાર્યવાહી અને ફોજદારી અદાલતમાંની કાર્યવાહી સંપૂર્ણપણે અલગ છે. હેતુ અલગ છે, સાબિતીનું ધોરણ અલગ છે અને અભિગમ પણ અલગ છે. ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં પ્રક્રિયાની શરૂઆત, ખાસ કરીને હાલના કેસ જેવા આરોપો પર, ભલે ફોજદારી કાર્યવાહી પડતર હોય તો પણ અદાલતના તિરસ્કાર સમાન કહી શકાય નહીં. સામાવાળા નં.૧ સામે કરવામાં આવેલા આક્ષેપો એવા સ્તર અને પરિમાણના હતા કે ખાતાકીય મોરચે તાત્કાલિક કાર્યવાહી હાથ ધરવાની જરૂર હતી અને આવી કાર્યવાહી તેના મૂળ સ્વભાવથી સંપૂર્ણપણે સ્વતંત્ર હોવી જોઈએ. કોઈ ફોજદારી કેસ પડતર છે કે નહીં તેનો તપાસ સમિતિ સમક્ષ પડતર મુદ્દા પર કોઈ પ્રભાવ પડશે નહીં. સામાવાળા નં.૧ ના નોમિની અને સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષકનો અભિગમ સંપૂર્ણપણે ખોટો અને અસમર્થનીય હતો. [ફકરો ૧૪] [૫૧૪-જી-એચ; ૫૧૫-એ-એફ]

૧.૨ મેનેજમેન્ટ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલો અભિગમ માત્ર નિષ્પક્ષ અને પારદર્શક જ નહોતો પરંતુ જ્યારે કિશોર વયની છોકરીઓની જાતીય સતામણીના આક્ષેપોનો મુદ્દો હોય ત્યારે મેનેજમેન્ટ પાસેથી જે અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે તેની સાથે સુસંગત હતો. ટ્રિબ્યુનલ, તેમજ હાઈકોર્ટ મામલાને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં સમજવામાં નિષ્ફળ રહ્યા. તેઓએ મેનેજમેન્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયને સ્વીકારવો જોઈતો હતો. ટ્રિબ્યુનલ, તેમજ હાઈકોર્ટનો નિર્ણય રદ કરવામાં આવે છે અને અપીલકર્તા દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૬.૦૯.૨૦૧૪ ના ઠરાવ મુજબ સમાપ્તિનો આદેશ માન્ય રાખવામાં આવે છે. [ફકરા ૧૬, ૧૭][૫૧૭-એ-સી]

એપરલ એક્સપોર્ટ પ્રમોશન કાઉન્સિલ વિ. એ.કે. ચોપરા (૧૯૯૯) ૧

એસ.સી.સી. ૭૫૯ – પર આધાર રાખેલ.

સ્ટેટ ઓફ પંજાબ અને અન્ય વિ. ડૉ. હરભજન સિંહ ગ્રેસી (૧૯૯૬) ૯
એસ.સી.સી. ૩૨૨: [૧૯૯૬] ૧ સપ્લ. એસસીઆર ૨૮૮ – નો સંદર્ભ
લીધેલ.

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ડિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૩૪૫૬/૨૦૧૯

ડબલ્યુ.પી. (સી) નં. ૪૩૮૩/૨૦૧૭ માં બોમ્બે ખાતેના હાઈકોર્ટ ઓફ
જ્યુડિકેચરના તારીખ ૦૪.૦૯.૨૦૧૭ ના ચુકાદા અને હુકમ પરથી.

અપીલકર્તાઓ વતી સુરેશ કુમાર પણીકર, જી. પ્રકાશ, જિષ્ણુ એમ.
એલ., સુશ્રી પ્રિયંકા પ્રકાશ, સુશ્રી બીના પ્રકાશ.

સામાવાળાઓ વતી શેખર જગતાપ, એમ/એસ. જે. શેખર એન્ડ કું.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ ઉદય ઉમેશ લલિત દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. પરવાનગી આપવામાં આવી.

૨. આ અપીલ રિટ પિટિશન નં.૪૩૮૩/૨૦૧૭ માં બોમ્બે ખાતેના
હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચર દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૪.૦૯.૨૦૧૭ ના
અંતિમ ચુકાદા અને હુકમ સામે નિર્દેશિત છે.

૩. સામાવાળા નં.૧ ની નિમણૂક ૦૧.૦૯.૨૦૦૪ ના રોજ અપીલકર્તા
દ્વારા ચલાવવામાં આવતી શાળામાં આસિસ્ટન્ટ ટીચર તરીકે કરવામાં આવી

હતી. સદર શાળામાં કિશોર વયની વિદ્યાર્થીનીઓ સાથેના તેમના વાંધાજનક વર્તન બદલ તેમને ૦૪.૦૫.૨૦૦૯ ના રોજ ચેતવણી આપવામાં આવી હતી. ૧૪.૧૨.૨૦૧૨ ના રોજ, એક કિશોર વયની વિદ્યાર્થીનીની માતાએ સામાવાળા નં.૧ સામે ફરિયાદ કરી હતી, જેના અનુસંધાનમાં તેમને ૨૪.૦૧.૨૦૧૩ ના રોજ મેમો જારી કરવામાં આવ્યો હતો. અન્ય એક વિદ્યાર્થીનીએ તેમની સામે આઈપીસી ની કલમ ૫૦૯ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનો આચર્યાનો આક્ષેપ કરતી તારીખ ૦૫.૦૨.૨૦૧૩ ના રોજ એફ.આઈ.આર. (સી.આર. નં.૬૭/૧૩) દાખલ કરી હતી. દિન્ડોશી પોલીસ સ્ટેશન તરફથી સદર એફ.આઈ.આર. માં ઉલ્લેખિત ઘટના અંગે શાળાના હેડ માસ્ટરનો જવાબ માંગતો પત્ર પણ મળ્યો હતો. ત્યારબાદ સમાન વિદ્યાર્થીનીએ ૧૧.૦૨.૨૦૧૩ ના રોજ તેમની સામે લેખિત ફરિયાદ નોંધાવી હતી.

૪. ૧૫.૦૨.૨૦૧૩ ના રોજ, અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત એફ.આઈ.આર. વિશે એજ્યુકેશન ઇન્સ્પેક્ટરને લખ્યું અને સામાવાળા નં.૧ ને સસ્પેન્ડ કરવા અને આ બાબતે તપાસ હાથ ધરવા માટે પરવાનગી માંગી. ૩૧.૦૭.૨૦૧૩ ના રોજ સામાવાળા નં.૧ ને એક પત્ર પણ જારી કરવામાં આવ્યો હતો કે તેમનો ગોપનીય અહેવાલ (confidential report) સારો નથી.

૧૬.૦૧.૨૦૧૪ ના રોજ અન્ય એક કિશોર વયની છોકરીના પિતાએ અપીલકર્તાને સામાવાળા નં.૧ ના વર્તન વિશે ફરિયાદ કરી અને જણાવ્યું કે તેની પુત્રી શાળાએ જવા તૈયાર નથી. તેથી અપીલકર્તા દ્વારા ૨૦.૦૧.૨૦૧૪ ના રોજ સામાવાળા નં.૧ ને એક પત્ર લખવામાં આવ્યો હતો પરંતુ તેમણે પત્ર

સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. ત્યારબાદ સદર છોકરીએ પોલીસમાં ફરિયાદ કરી જેના પરિણામે સામાવાળા નં.૧ સામે આઈપીસી ની કલમ ૩૫૪(એ) સાથે પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન ફ્રોમ સેક્સ્યુઅલ ઓફેન્સીસ એક્ટ, ૨૦૧૨ ની કલમ ૯(એફ), ૧૦ અને ૧૧ હેઠળ તારીખ ૨૧.૦૧.૨૦૧૪ ની એફ.આઈ.આર. નં. સી.આર.૨૫/૨૦૧૪ નોંધવામાં આવી. આ એફ.આઈ.આર. ના સંબંધમાં ૨૧.૦૧.૨૦૧૪ ના રોજ સામાવાળા નં.૧ ની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને ૨૮.૦૧.૨૦૧૪ સુધી કસ્ટડીમાં રહ્યા હતા.

૫. ઉપરોક્ત સંજોગોમાં, અપીલકર્તાની શાળા સમિતિએ સામાવાળા નં.૧ ના વર્તનથી નાખુશ થઈને તેમની સામે કાર્યવાહી કરવા માટે ૩૧.૦૧.૨૦૧૪ ના રોજ એક ઠરાવ પસાર કર્યો. ઠરાવ એજ્યુકેશન ઇન્સ્પેક્ટરને મોકલવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તાએ, ત્યારબાદ, સામાવાળા નં.૧ સામે તપાસ પડતર રાખીને ૦૪.૦૩.૨૦૧૪ ના આદેશ દ્વારા તેમને સસ્પેન્ડ કર્યા અને સસ્પેન્શન આદેશની મંજૂરી માંગતા ૦૫.૦૩.૨૦૧૪ ના રોજ એજ્યુકેશન ઇન્સ્પેક્ટરને પત્ર લખ્યો. મહારાષ્ટ્ર એમ્પ્લોઈઝ ઓફ પ્રાઈવેટ સ્કૂલ્સ (કન્ડીશન્સ ઓફ સર્વિસ) રુલ્સ, ૧૯૮૧ (ટૂંકમાં 'નિયમો') ની શરતોમાં આક્ષેપોનું નિવેદન ૦૭.૦૩.૨૦૧૪ ના રોજ કરવામાં આવ્યું. સામાવાળા નં.૧ દ્વારા સ્પષ્ટતા આપવામાં આવ્યા પછી, તેમને ૦૭.૦૪.૨૦૧૪ ના રોજ ચાર્જશીટ જારી કરવામાં આવી હતી. સામાવાળા નં.૧ સામે ઘડવામાં આવેલા આરોપો નીચે મુજબ હતા:—

"૧. તમારા પર એવો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે કે તમે ઓગસ્ટ ૨૦૧૨ થી અમારી શાળામાં ધોરણ ૭ માં ભણતી X* નામની એક વિદ્યાર્થીનીની

નમ્રતાનું અપમાન કર્યું છે. તમારા પર એવો પણ આરોપ છે કે તમે તેણીને માનસિક ત્રાસ પણ આપ્યો છે. અને તદનુસાર X દ્વારા તારીખ ૦૫.૦૨.૨૦૧૩ ની એફ.આઈ.આર. નં.૬૭/૨૦૧૩ થી આઈ.પી.સી. ની કલમ ૫૦૯ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાનો આક્ષેપ કરતી દિન્ડોશી પોલીસ સ્ટેશનમાં તમારી સામે એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી છે. આ કેસમાં ચાર્જશીટ પણ ફાઈલ કરવામાં આવી છે. આ ગંભીર ગેરવર્તણૂક અને નૈતિક અધમતાનું કૃત્ય છે.

૨. તમારા પર એવો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે કે ૦૮.૦૧.૨૦૧૪ ના રોજ તમે ધોરણ ૮ માં ભણતી અમારી એક વિદ્યાર્થિની Y ની નમ્રતા પર આઘાત પહોંચાડ્યો છે અને જાતીય હુમલો કર્યો છે અને તમે તેણીની જાતીય સતામણી કરી છે. તેણીએ દિન્ડોશી પોલીસ સ્ટેશનમાં, પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન ફ્રોમ સેક્સ્યુઅલ ઓફેન્સીસ એક્ટ, ૨૦૧૨ ની કલમ ૯(એફ)૧૦,૧૧ સાથે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૫૪-એ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓનો આક્ષેપ કરતી તારીખ ૨૧.૦૧.૨૦૧૪ ની એફ.આઈ.આર. નં.૨૫/૨૦૧૪ તમારી સામે નોંધાવી છે. પોલીસ દ્વારા ૨૧.૦૧.૨૦૧૪ ના રોજ તમારી ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને તમે ૨૮.૦૧.૨૦૧૪ સુધી કસ્ટડીમાં હતા. આ ઘટનાઓ શાળામાં શરમ લાવી.

આ પણ ગંભીર ગેરવર્તણૂક અને નૈતિક અધમતાનું કૃત્ય છે."

૬. ૨૧.૦૪.૨૦૧૪ ના રોજ કન્વીનર જે અપીલકર્તાના નોમિની છે, સામાવાળા નં.૧ ના નોમિની અને સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષક ધરાવતી તપાસ સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી. તપાસ સમિતિએ બંને છોકરીઓ તેમજ અન્ય સાક્ષીઓની તપાસ કરી.

૭. તપાસ પૂરી થયા પછી, કન્વીનરે સામાવાળા નં.૧ ની સેવા સમાપ્ત કરવાની ભલામણ કરતો અહેવાલ ૨૦.૦૮.૨૦૧૪ ના રોજ સબમિટ કર્યો. કન્વીનરનો અહેવાલ દર્શાવે છે કે ૧૨ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી, જેમાંથી પાંચ સાક્ષીઓ શાળામાં અભ્યાસ કરતી છોકરીઓ હતી. વિવિધ દસ્તાવેજો પણ રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. કન્વીનરે તેમના અહેવાલમાં નિષ્કર્ષ કાઢ્યો:—

"તેથી અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, અમે એ નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છીએ કે ૦૭/૦૪/૨૦૧૪ ની ચાર્જશીટ મુજબના આરોપો દોષિત સામે સાબિત થયા છે. આરોપો એટલા સંવેદનશીલ છે, કારણ કે આજકાલ આ પ્રકારના કૃત્યો વિવિધ માધ્યમોમાં નોંધાય છે. શાળા એ જ્ઞાનનું મંદિર છે અને વિદ્યાર્થીનીઓ ઘણી અપેક્ષાઓ સાથે શાળામાં આવે છે. અને જો જ્ઞાનના મંદિરમાં આવા કૃત્યો થવા દેવામાં આવે તો જ્ઞાનના મંદિરોની છબી ખરડાશે. વિદ્યાર્થીનીઓ ડર અને આઘાતને કારણે શાળાએ આવવામાં નિરાશ થશે. શિક્ષક એ ગુરુ છે અને ગુરુકુળમાં શિક્ષણની પવિત્રતા જળવાઈ રહેવી જોઈએ અને તેનું સન્માન થવું જોઈએ. તેથી, અમને મેનેજમેન્ટને દોષિત શિક્ષકની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાની ભલામણ કરવામાં

કોઈ સંકોચ નથી.

૮. સામાવાળા નં.૧ ના નોમિની તેમજ સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષકે જોકે કન્વીનર દ્વારા તૈયાર કરાયેલા અહેવાલ પર સહી કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. તેમના અહેવાલોમાં એવા અવલોકનો છે કે સામાવાળા નં.૧ ના અપરાધનો અંતિમ રીતે પડતર ફોજદારી કાર્યવાહીમાં નિકાલ કરવામાં આવશે. સામાવાળા નં.૧ ના નોમિનીએ નિષ્કર્ષ કાઢ્યો:-

"૬. કારણ કે આ આરોપો અથવા આક્ષેપોના બંને કેસ માનનીય બોરીવલી કોર્ટ અને માનનીય સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ પડતર છે, તપાસ સમિતિ અને મેનેજમેન્ટ દ્વારા આ કેસોનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી નિયમોના રુલ ૩૩(૬) મુજબ તે વિશે ચુકાદો પસાર કરવો એ માનનીય કોર્ટના તિરસ્કાર સમાન હશે. તેથી તપાસ સમિતિ કોઈ તર્કબદ્ધ નિર્ણય આપી શકશે નહીં."

૯. સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષકે તેમના અલગ અહેવાલમાં નિષ્કર્ષ કાઢ્યો:-

"કારણ કે બંને આરોપો સંબંધિત બાબતો બોરીવલી કોર્ટ અને સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ પડતર છે, રુલ ૩૬(૬) મુજબ આ કેસોનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી, તપાસ સમિતિ દ્વારા નિર્ણય આપવો એ કોર્ટના તિરસ્કાર સમાન હશે."

૧૦. ત્યારબાદ, અપીલકર્તા દ્વારા આ બાબત પર વિચારણા કરવામાં આવી હતી અને તેના ૨૬.૦૯.૨૦૧૪ ના ઠરાવ દ્વારા અપીલકર્તાએ સામાવાળા

નં.૧ ની સેવા સમાપ્ત કરી હતી. ત્યારબાદ, મહારાષ્ટ્ર એમ્પ્લોઈઝ ઓફ પ્રાઇવેટ સ્કૂલ્સ એક્ટ, ૧૯૭૭ (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') અને તે હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમોની કલમ ૯ હેઠળ અપીલ નં.૩૪/૨૦૧૪ સામાવાળા નં.૧ દ્વારા સ્કૂલ ટ્રિબ્યુનલ, મુંબઈ પ્રદેશ, મુંબઈ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવી હતી. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ૧૫.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ સ્ટે માટેની અરજી નકારી કાઢવામાં આવી હતી. ૧૭.૦૨.૨૦૧૭ ના રોજ ટ્રિબ્યુનલે અંશતઃ અપીલ મંજૂર કરી અને નવેસરથી વિચારણા માટે મામલો પરત મોકલ્યો. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષક અને સામાવાળા નં.૧ ના નોમિનીએ કોઈ મક્કમ નિર્ણય આપ્યો ન હતો કારણ કે તેઓ એ આધારે આગળ વધ્યા હતા કે જો કોઈ નિર્ણય આપવામાં આવશે, તો તે કોર્ટના તિરસ્કાર સમાન હશે, કારણ કે સામાવાળા નં.૧ સામે મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટ, બોરીવલી અને સેશન્સ કોર્ટ, દિન્ડોશી સમક્ષ ફોજદારી કાર્યવાહી પડતર હતી. ટ્રિબ્યુનલે સ્ટેટ ઓફ પંજાબ અને અન્ય વિ. ડૉ. હરભજન સિંહ ગ્રેસી માં આ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો કે જો કોઈ તપાસ ખામીયુક્ત જણાય, તો મામલો શિસ્ત અધિકારી (disciplinary authority) ને તે તબક્કાથી પ્રક્રિયા અનુસરવા માટે મોકલવો જોઈએ જ્યાં ખામી દર્શાવવામાં આવી હતી અને નીચે મુજબ નિષ્કર્ષ કાઢ્યો:—

"૨૭. ઉપરોક્ત તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને ઉપર જણાવેલ કેસોમાં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત ગુણોત્તરના પ્રકાશમાં, મારો મત છે કે ખાતાકીય તપાસ ફોજદારી કાર્યવાહી કરતા અલગ છે. ખાતાકીય

તપાસના કિસ્સામાં સંભાવનાના વર્યસ્વનો (preponderance of probability) સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે જ્યારે ફોજદારી ટ્રાયલના કિસ્સામાં વાજબી શંકાની બહારનો (beyond reasonable doubt) સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે. તેથી, સ્ટેટ એવોર્ડી સભ્ય અને અપીલકર્તાના નોમિની તપાસના સિદ્ધાંતો મુજબ ફોજદારી કેસનું પરિણામ ન આવે ત્યાં સુધી તેમના નિર્ણયને સ્થગિત રાખી શકે નહીં. રુલ્સ ૧૯૮૧ ની જોગવાઈઓ મુજબ તેમની ફરજ અને જવાબદારી છે કે તેઓ તેમનો મક્કમ અને અંતિમ નિર્ણય આપે અને તે મુજબ તેમનો અહેવાલ રજૂ કરે.

૨૮. હાથ પરના કેસના તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ડૉ. હરભજન સિંહના ઉપર જણાવેલ કેસમાં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત ગુણોત્તરના પ્રકાશમાં, તપાસ સમિતિના તમામ સભ્યો દ્વારા સંયુક્ત અને સંયોજિત અંતિમ અહેવાલ રજૂ કરવાના તબક્કાથી હાથ પરના કેસની તપાસની કાર્યવાહી નવેસરથી તપાસ માટે મોકલવી યોગ્ય છે."

ટ્રિબ્યુનલે મામલો ઉપરોક્ત રીતે પરત મોકલતી વખતે, તપાસ હાથ ધરવાના હેતુ માટે કાલ્પનિક રીતે સામાવાળા નં.૧ ને નોકરીમાં ફરીથી રાખવાનો નિર્દેશ આપ્યો.

૧૧. અપીલકર્તાએ, નારાજ થઈને, હાઈકોર્ટમાં રિટ પિટિશન નં.૪૩૮૩/૨૦૧૭ દાખલ કરીને ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયને પડકાર્યો. હાઈકોર્ટે તેના

૦૪.૦૯.૨૦૧૭ ના ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા સદર રિટ પિટિશન ફગાવી દીધી અને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને માન્ય રાખ્યો. તેણે ઠેરવ્યું કે ટ્રિબ્યુનલ મામલો પરત મોકલવામાં વાજબી હતી કારણ કે સામાવાળા નં.૧ ના નોમિની અને સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષકે કોઈ સ્પષ્ટ અભિપ્રાય આપ્યો ન હતો. હાઈકોર્ટે એવો નિર્દેશ પણ આપ્યો હતો કે તપાસ હાથ ધરવાની કવાયત બને તેટલી ઝડપથી અને પ્રાધાન્યતાથી ત્રણ મહિનાની અંદર કરવામાં આવે.

૧૨. અપીલકર્તાએ, નારાજ થઈને, હાઈકોર્ટ અને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા લેવામાં આવેલા મતને આ કોર્ટ સમક્ષ પડકાર્યો છે. ૦૩.૧૧.૨૦૧૭ ના રોજ નોટિસ જારી કરતી વખતે વાદગ્રસ્ત આદેશના અમલ પર સ્ટે મૂકવામાં આવ્યો હતો. પ્લીડિંગ્સના આદાનપ્રદાન પછી, અંતિમ નિકાલ માટે મામલો હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સમિતિ સમક્ષ પાંચ જેટલી છોકરીઓએ નિવેદનો આપ્યા હતા અને તેમાંથી બેએ સામાવાળા નં.૧ સામે ફોજદારી કાર્યવાહી દાખલ કરવાની હદે ગયા હતા. છોકરીઓ ૧૩-૧૪ વર્ષની ઉંમરની હતી અને મેનેજમેન્ટે સામાવાળા નં.૧ ની સેવા સમાપ્ત કરવાનો યોગ્ય નિર્ણય લીધો હતો અને શાળામાં તેમના જેવા શિક્ષક હોવું જોખમી બની રહેશે. તેણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે તપાસ સમિતિના ત્રણમાંથી બે સભ્યોનો અભિગમ સંપૂર્ણપણે ખોટો હોવાથી અને તેઓએ કોઈ નિર્ણાયક તારણો ન આપ્યા હોવાથી, મેનેજમેન્ટ આ બાબતે નિર્ણય લેવા સક્ષમ હતું, જે ન માત્ર કન્વીનરના તારણો સાથે સુસંગત હતો પરંતુ રેકૉર્ડ પરના તથ્યો દ્વારા અન્યથા સમર્થિત હતો અને પારદર્શક રીતે લેવામાં આવ્યો હતો.

૧૩. સામાવાળા નં.૧ માટેના વિદ્વાન વકીલે, બીજી બાજુ, રજૂઆત કરી કે ત્રણ પ્રતિનિધિઓની બનેલી સમિતિ અને સંપૂર્ણપણે નિષ્પક્ષ અને તટસ્થ નિરીક્ષક એવા સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષકે નિષ્કર્ષ કાઢ્યો હતો કે ફોજદારી કેસોની કાર્યવાહી પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી તપાસની રાહ જોવી જોઈએ. આમ, મેનેજમેન્ટ માટે સમાપ્તિનો આદેશ જારી કરવાનું કોઈ કારણ નહોતું. તેમની રજૂઆતમાં, ટ્રિબ્યુનલ પ્રશ્નવાળા નિર્દેશો પસાર કરવામાં વાજબી હતી.

૧૪. રેકૉર્ડ પરથી જે બહાર આવે છે તે છે:

(એ) સામાવાળા નં.૧ શાળામાં કિશોર વયની વિદ્યાર્થીનીઓ સાથે વાંધાજનક વર્તન માટે દોષિત હોવાના અહેવાલ મુજબ બે એફ.આઈ.આર. દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ બંને એફ.આઈ.આર. માં તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને ચાર્જશીટ ફાઇલ કરવામાં આવી છે. આમ, પ્રથમ દર્શનીય રીતે, એફ.આઈ.આર. માં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો પોલીસ તપાસમાં ટકી શકે તેવા જણાયા હતા અને સામાવાળા નં.૧ હાલમાં સદર ગુનાઓ આચરવા બદલ આરોપી છે.

(બી) સી.આર. નં.૨૪/૨૦૧૪ ધરાવતી એફ.આઈ.આર. મુજબ સામાવાળા નં.૧ ની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને લગભગ સાત દિવસ સુધી કસ્ટડીમાં રહ્યા હતા.

(સી) હાલની તપાસ દરમિયાન ૧૨ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી જેમાંથી પાંચ સાક્ષીઓ શાળામાં અભ્યાસ કરતી છોકરીઓ હતી.

આમ માત્ર બે વિદ્યાર્થીનીઓ જ ન હતી, જેની ફરિયાદ મુજબ સામાવાળા નં.૧ સામે ગુનો નોંધવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ અન્ય વિદ્યાર્થીઓ પણ હતા. કેટલાક માતા-પિતા પણ સામાવાળા નં.૧ સામે આક્ષેપ લગાવવાની હદે ગયા હતા. અહેવાલમાં કન્વીનરનો નિષ્કર્ષ કે આરોપો સંવેદનશીલ હતા અને કેસમાં કડક કાર્યવાહીની જરૂર હતી, તે બિલકુલ સાચો હતો. બીજી બાજુ, સામાવાળા નં.૧ ના નોમિની અને સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષકના અહેવાલો માત્ર સંવેદનશીલતાનો સંપૂર્ણ અભાવ દર્શાવતા નથી પરંતુ તેઓ બિનજરૂરી રીતે એ પ્રશ્નમાં ફસાઈ ગયા હતા કે શું તેમના તરફથી કોઈ કાર્યવાહી અદાલતના તિરસ્કાર સમાન હશે કે નહીં. તે સારી રીતે સ્થપાયેલ છે કે ખાતાકીય કાર્યવાહી અને ફોજદારી અદાલતમાંની કાર્યવાહી સંપૂર્ણપણે અલગ છે. હેતુ અલગ છે, સાબિતીનું ધોરણ અલગ છે અને અભિગમ પણ અલગ છે. ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં પ્રક્રિયાની શરૂઆત, ખાસ કરીને હાલના કેસમાં આપણે જે આરોપો સાથે સંબંધિત છીએ તેના પર, ભલે ફોજદારી કાર્યવાહી પડતર હોય તો પણ અદાલતના તિરસ્કાર સમાન કહી શકાય નહીં. સામાવાળા નં.૧ સામે કરવામાં આવેલા આક્ષેપો એવા સ્તર અને પરિમાણના હતા કે ખાતાકીય મોરચે તાત્કાલિક કાર્યવાહી હાથ ધરવાની જરૂર હતી અને આવી કાર્યવાહી તેના મૂળ સ્વભાવથી સંપૂર્ણપણે સ્વતંત્ર હોવી જોઈએ. કોઈ ફોજદારી કેસ પડતર છે કે નહીં તેનો તપાસ સમિતિ સમક્ષ પડતર મુદ્દા પર કોઈ પ્રભાવ પડશે નહીં. તેથી, અમને એ અવલોકન કરવામાં કોઈ સંકોચ નથી કે સામાવાળા નં.૧ ના નોમિની અને સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષકનો અભિગમ સંપૂર્ણપણે ખોટો અને અસમર્થનીય હતો.

૧૫. જે બાબતોમાં જાતીય સતામણીના આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હોય તેમાં અપનાવવામાં આવનાર અભિગમ, આ કોર્ટના એપરલ એક્સપોર્ટ પ્રમોશન કાઉન્સિલ વિ. એ.કે. ચોપરા ના નિર્ણયના ફક્ત ૨૮ માં સારાંશમાં આપવામાં આવ્યો છે. સદર ફરો નીચે મુજબ છે:—

"૨૮. હાઈકોર્ટે કરેલા અવલોકનો કે કારણ કે સામાવાળાએ ખરેખર કુમારી X ની "છેડતી કરી ન હતી" પરંતુ માત્ર તેણીની "છેડતી કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો" અને, તેથી, તેમને સેવામાંથી દૂર કરવા વાજબી ન હતા, તે વાસ્તવિકતા સામે બળવો છે અને તેમની પવિત્રતા અને વિશ્વસનીયતા ગુમાવે છે. હાલના કિસ્સામાં, ઉપરી અધિકારી દ્વારા વાસ્તવિક હુમલા અથવા સ્પર્શના અભાવે સામાવાળાનું વર્તન અપમાનજનક બનવાનું બંધ થતું નથી. જાતીય સતામણી અથવા જાતીય છેડતીના પ્રયાસના આરોપવાળા કેસમાં, કોર્ટેએ કેસની વ્યાપક સંભાવનાઓ તપાસવાની જરૂર છે અને નજીવી વિસંગતતાઓ અથવા સાંકડી તકનીકો અથવા "છેડતી" શબ્દપ્રયોગના શબ્દકોશના અર્થથી પ્રભાવિત થવું જોઈએ નહીં. તેઓએ ફરિયાદની વાસ્તવિકતા નક્કી કરવા માટે સમગ્ર સામગ્રીની તપાસ કરવી જોઈએ. પીડિતાના નિવેદનની સમગ્ર કેસની પૃષ્ઠભૂમિમાં પ્રશંસા થવી જોઈએ. જ્યાં પીડિતાના પુરાવાઓ વિશ્વાસ જગાડે છે, જેમ કે હાલના કિસ્સામાં સ્થિતિ છે, અદાલતો તેના પર આધાર રાખવા માટે બંધાયેલી છે. આવા કેસોમાં ખૂબ જ સંવેદનશીલતાથી કાર્યવાહી કરવાની જરૂર છે. ઉપરી અધિકારીની તરફેણમાં આવા કેસોમાં સહાનુભૂતિ

સંપૂર્ણપણે ખોટી જગ્યાએ છે અને દયાની કોઈ સુસંગતતા નથી. હાઈકોર્ટે જમીની વાસ્તવિકતાઓની અવગણના કરી અને એ હકીકતને નજરઅંદાજ કરી કે સામાવાળાનું તેની જુનિયર મહિલા કર્મચારી, કુમારી X સામેનું વર્તન સંપૂર્ણપણે નૈતિક મંજૂરીઓ, શિષ્ટાચારની વિરુદ્ધ હતું અને તેણીની નમ્રતા માટે અપમાનજનક હતું. આવા કેસમાં સજા ઘટાડવાથી મહિલા કર્મચારીઓ પર મનોબળ તોડનારી અસર થવાની સંભાવના છે અને તે એક પછાત પગલું છે. ખાતાકીય સત્તાવાળાઓ દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજામાં દખલ કરવા માટે હાઈકોર્ટ માટે કોઈ કારણ નહોતું. સામાવાળાનું કૃત્ય ઉપરી અધિકારી પાસેથી અપેક્ષિત સારા આચરણ અને વર્તનને ન છાજે તેવું હતું અને નિઃશંકપણે કુમારી X ની જાતીય સત્તામણી સમાન હતું અને અપીલકર્તા દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજા આમ તેમના વાંધાજનક વર્તનની ગંભીરતાને અનુરૂપ હતી અને હાઈકોર્ટ દ્વારા તેની ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને કોઈપણ દખલગીરીની જરૂર નહોતી."

૧૬. હકીકતો એ પણ દર્શાવે છે કે મેનેજમેન્ટે સામાવાળા નં.૧ સામે કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં કોઈ ઉતાવળિયું પગલું લીધું ન હતું. વિદ્યાર્થીનીઓ દ્વારા પોલીસમાં પ્રથમ ફરિયાદ નોંધાવ્યાના થોડા સમય બાદ અપીલકર્તાએ વિભાગને જાણ કરી હતી. સસ્પેન્શન અને તપાસની શરૂઆતના આદેશ પહેલાં અપીલકર્તાની શાળા સમિતિ દ્વારા ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. યોગ્ય રીતે રચાયેલી તપાસ સમિતિએ ત્યારબાદ આક્ષેપોની તપાસ કરી જ્યાં પાંચ વિદ્યાર્થીનીઓ સહિત ૧૨ વ્યક્તિઓની સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી.

જો સામાવાળા નં.૧ ના નોમિની અને સ્ટેટ એવોર્ડી શિક્ષકે સ્પષ્ટતા સાથે કોઈ અંતિમ નિર્ણય આપ્યો ન હતો, કારણ કે તેમના મતે તે કોર્ટના તિરસ્કાર સમાન હોત, તો અપીલકર્તા તપાસ સમિતિના કન્વીનર દ્વારા દોરવામાં આવેલા નિષ્કર્ષો પર આધાર રાખવામાં અને પછી સમાપ્તિનો આદેશ પસાર કરવામાં વાજબી હતા. અમારા મતે, મેનેજમેન્ટ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલો અભિગમ માત્ર નિષ્પક્ષ અને પારદર્શક જ નહોતો પરંતુ જ્યારે કિશોર વયની છોકરીઓની જાતીય સતામણીના આક્ષેપોનો મુદ્દો હોય ત્યારે મેનેજમેન્ટ પાસેથી જે અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે તેની સાથે સુસંગત હતો.

૧૭. ટ્રિબ્યુનલ, તેમજ હાઈકોર્ટ મામલાને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં સમજવામાં નિષ્ફળ રહ્યા. તેઓએ મેનેજમેન્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયને સ્વીકારવો જોઈતો હતો. અમે, તેથી, આ અપીલ મંજૂર કરીએ છીએ, ટ્રિબ્યુનલ, તેમજ હાઈકોર્ટનો નિર્ણય રદ કરીએ છીએ અને અપીલકર્તા દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૬.૦૯.૨૦૧૪ ના ઠરાવ મુજબ સમાપ્તિનો આદેશ માન્ય રાખીએ છીએ. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ રહેશે નહીં.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવેલ.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is

meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====